Бары дойдулар пролетарийдара, холбоһуҥ!

САНТА ОЛОХ

Хаһыат 1931 сыл алтыннан 15 күүнүттэн тахсар

ССКП ЧУРАПЧЫТААҺЫ РАЙКОМУН УОННА НАРОДНАЙ ДЕПУТАТТАР ОРОЙУОННААҺЫ СОВЕТТАРЫН ОРГАНА

№ 59 (6664). 1988 сыл. Ыам ыйын 17 күнэ. ОПТУОРУННЬУК. Сыманата 3 харчы.

Сайылыкка — үчүгэй бэлэмнээх

Кыстыкпыт түмүктээн сүөһүү мэччирэҥнэ таһаарар кэм тиийэн кэллэ. Аны аҕыйах хонугунан ыаннаык фермалар күүгүүлээх сайылыктарыгар көһүөхтэрэ.

Үүгү туттарыыга государственнай сакаас сыл түөрт ыйын түмүгүнэн 296,4 тоннанан толоруллубата. Бу атыы былырыыҥҥы туһаанныах кэмиҥэ-битээҕэр 63 тоннанан улахан. Быйылгы сайыҥҥы сезон биһиги совхозтарбытыгар маннык күүмэҕэй усулуобуйаҕа саҕаланаары турар.

Үүнүү хаалыыттан тахсар туһугар ыаҥхтары балансаламмыт аһылыгынан хаарчыйыыга уонна үүгүрдүүгэ, ыырэйи эҥчирэппэккэ интигэ, ыаҕы бириэмэтигэр буоһатыыга тыа хаһаайыстыбатын үлэһиттэрэ үһүлуччу болҕомтону ууруохтаахтар. Сайылыкка көһүүгэ бэлэмнэнии үлэлэр былаанныахтык ыытыллыахтаахтар.

Сайылыктар тутуулардын, дьиэни-уоту, механизмнары өрөмүөннэһии, электроэнергиянан уонна уунан хаарчыйыы бөҕүруостара эрдэттэн быһаарыллаллара ордук. Үлэһиттэри оголоруҥнэ толору хаарчыйыы эмиэ умнуута хаалыа суохтаах. Оччоҕуна эрэ бородууксуйаҕа сүүгэ суох көһүү уонна бастакы күннэртэн үрдүк көдьүүстээх үлэ ситиһиллиэҕэ.

Сайыҥҥы кэмнэ элбэх үүгү ыан государство сакааһын аһара толоруу соруга турар. Бу уустук соругу толоруурга, бастатан туран, ыам, бэс ыйдарыгар сүөһүү аһатыыга ордук улахан болҕомто уруруллуохтаах. Сайылыкка тахсыбыт утаа аһылык быстыыта — үүт ыанматын сурун бириҥнэтэ. Аастыт сыл бу кэмҥэр ыаллыы Алексеевскай ойуон хаһаайыстыбалара аһылык сыахтарын күүскэ үлэлэтэн, сүөһүү сөптөөх рационунан аһатаа үүт эбиллиитин ситиспиттэрэ.

Бу ыйдарга оҕолор сайыҥҥы каникуллара буоларынан сибээстээн, ыанныксыттар үөрэнээччилэргэ солбуйтаран уопускаҕа маассабай барылара таһаарыллар. Бу үгэс быйыл бэрэдэктээрэ наада. Маныаха Болтоно отделениетын «Сардаана» ферматын коллективын холобурун туһанныахха.

Өр кэмнэ курааннаан сайылыктар мэччирэҥнэрэ молтоото. Онон биир сайылыкка олус элбэх сүөһүү таһаарымны тохтотуохха. Сайылыктар тэттик соҕус буолуулара көдьүүстээҕин практика дакаастыыр. Ылан көрүөҕүн Павловтар дьиэ-кэргэн опыттарын. Киниилэр сайылыкка түөрт ыаһыны булгуччулаахтык олохтообуттара, оттон сорох улахан сайылыктарга иккитэ наһилэ ыаһын түбэлтэлэрэ тахсыталаабыттара. Кириллиннэр дьиэ-кэргэн бу бөҕүруоска быһаарыныылара эмиэ биир үтүө холобурунан буолар.

Совхозтарга ыаах тороохүнэ олус хойутуур буолла. Онон сайыҥҥы сиэмэлиир цуоннары тэриллиннин тургэтэтэн, осеменаторлар хаачыстыбалаахтык, бириэмэтигэр сүөһүү буоһаталларын ситиһиэххэ. Айрширскай үүттээх боруода тоҥ сиэмэтинэн искусственнай буоһатыы сана ньымаларын баһылааһыны тургэтэтиэххэ.

Интенсивнай төлөһүтүүгэ сир аайы усулуобуйаны тэрийэн, ааҕан-суоттаан үлэлиилэрин ситиһиэххэ. «Ахсааннара чуолкайдамматах» сүтэрбит бороонордоох кытаанахтар холобурдарын аны хатылаамыаххайыҥ. Ыччат сүөһүү төлөһүтүүгэ Н. Н. Демьянов опытынан үлэлиир коллективтары дэлэтиэҥиҥ.

Сайыҥҥы ыйдарга үүт ыамын үрдэтиигэ сайылыктар тастарыгар түргэнник ситэр сиилэһи бэлэмнээһин улахан көмөлөөх буолуох этэ.

Сайыҥҥы үлэлэргэ коллективынан, дьиэ-кэргэнинэн уонна арендалаһан бэдэрээттэһэр коллективтары кинэчик туһаныахха, киниилэргэ социалистическай эбээһэтэлистибэлэри, сорудахтары графиктаан тиэрдиэххэ.

Бутүн Союзтааҕы XIX партийнай конференция үлэлиир кэмэ сайыҥҥы мэччирэҥ бастаны ыйыгар сөп түбэһиитэ сүөһү интээччилэр, специалистар уонна салайаччылар эпиэтинэстэрин ордук үрдэтэр. Партия уонна норуот олоҕор бу дьоһуннаах политическай событиены хас биирдии үлэһит, коллектив үрдүк тэрээһиннээх, таһаарыылаах үлэтинэн бэлиэтиэҕэ.

Билигин ССКП обкомун хаалыылаах фермаларга ыытыыстын олохтоох киллэриигэ үлэ тэнийэр. Саха АССР Госагропрома тыа хаһаайыстыбатын үлэһиттэрин иннигэр быйыл сайын мэччирэҥ ыйдарыгар былырыыҥҥыттааҕар үүгү ыларыны 7 бырыһыан үрдэтэр, хас биирдии ыччат сүөһү 90 кг итээҕэ суох төлөһүйэрин ситиһэр, сүөһү туһата суох өлүүтүн 20 бырыһыанынан аччатар соругу туруорда.

Үүгү, эти оҥоруу быһаарылаах ыйдарыгар — өлгөм үүгү, элбэх эти!

САРБАЙ БААҺЫНАТЫГАР

Карл Маркс аатынан совхоз салаатата быйыл сиилэсчиттэр звенолары, тар бастыҥтан бастыҥ механизатордары түмнэ. Звеньевойунан ойуоҥҥа биллэр үлэлээх трактерист А. А. Седалищев үлэлээн эрэр. Сиилэсчиттэр тэрдүө буоланнар ыһыы үлэтигэр эрдэттэн бэлэмнэммиттэрэ: тракторларын корүэмуттэрэ, холбонор техниканы өрөмүөннэбиттэрэ, үлэ хаамыытын былаанныабыттара.

Звено бу күннэргэ Сарбай баһынатыгар сиик сайтарыытын саҕалаата. Бу баһына 40 гектар иннээх. Биһиги тиийиибитигэр механизатордар И. И. Степанов уонна К. И. Неустроев үлэ-хамнас үөһүтэр сылдьаллара.

—Звеньевойбут Одьуулуунна наадаҕа барда. Бу баһынаны бүтэрдибит диэххэ сөп, аны Натааһа Чаранын, Халдан Аан баһыналарыгар үлэлиэхпит. Үлэбит бүтүктээх түмүгэр 900 тонна сиилэһи соҕотоҕоҥкалыыр сыаллаахпыт. Рапсы, эбиэһи уонна подсолнуһу мөлбөт. Биригэдэнэн бэдэрээттэһэн үлэлиир буоламмыт атын киниэхэ да сигэнэрбит суох. Барыта бэйэбитигэр тутулуктаах, — диэн кэпсиир И. И. Степанов.

Кырдьыга да оннук. Үлэни табын быыстаннаан техниканы көдьүүстээхтик туһанан үлэлиртэн атын туруорулуубут сыалы ситиһэр суол суох. Звенолар быйыл сана носуос бэриллибит. Уолаттар үлэлиир кэмнэригэр ол насостарын обнаружаныыллар. Киниилэр иннилэригэр үлэлэрэ үтүмэн үгүс. Сарбайга турба тардыахтара. Мэнгэ Нелуйа 30 гектардаах баһынатыгар уу ыстарыахтара. Оччоҕуна 70 гектарга уу ыстарыыта ситиһиллиэ.

Урукку сылларга үүт таһар автомашинаҕа үлэлээбит К. И. Неустроев конуу үлэтигэр коспут. С. С. Барашков эмиэ бу дьоҕус коллектив чилиэнэ. Звено чилиэннэрэ билигинтэ бөҕүөлэктэн сылдьан үлэлиллэр. Үлэни кудумсутар ааннаттан хоно сылдьан үлэлиир усулуобуйаны тэриннэр былаанныахтар.

П. ОКОНЕШНИКОВ.

СНИМОКТАРГА: И. И. Степанов; К. И. Неустроев.

Автор фотота.

Куоталаһыы көҕө

«Мыҥдаҕаайы» совхозка хас биирдии үлэһит үлэтин түмүгэ учуотланар. Холобур, 34 ыанныксыт барыта куоталаһыыга кыттыллар. Үлэҥ түмүгүнэн төһө да бастыҥнар кэккэлэригэр юнрбэтэргин сэргэ ыаҥчылэрбин ыытта холбоһон көрөргө кыах бэриллэр. Итиэ, биллэн турар, көҥү уоскэтэр.

Кыстык 7 ыйыгар ыанныксыттар куоталаһыыларын уолаттар баһылааннөҥүлэн ыһаллар. Биирдии фуражнай ынахтан эртотуунан 1376-лыы кг үүгү ыабыт Владимир Диодоров кордоруутэ совхозҥа бастыҥ. 1184-түү кг үүгү ыабыт Андрей Марков иккис буолла. Оттон Валерий Диодоров 1126-лыы кг үүгү ыаан үһүс миэстэни ылла.

Совхоз 34 ыанныксытыттан 21-рэ ньыстыгаҕы былааннарын толорон ыһаллар.

Тиҥэһэни үүтүрдүүгэ совхоз үрдүнэн 6 ыанныксыт үлэлиир. Киниилэртэн биирдэстэрэ — ойуон биллиилээх ыанныксыта Егор Собакин. Кинис Н. Оконешников холобурунан итиэ кэскиллээх үлэҕэ коспутэ. Егор биирдии тиҥэһэтиттэн 271-дии кг үүгү ыан бастаата. Киниттэн баара-суоҕа биир кг хаалан Егор Кожуров иккис миэстэлээх.

Куоталаһыы түмүктэринэн бюллетеннэр толоруллан көстүүлээх миэстэлэргэ ыбаран ыһаллар.

С. ПОПОВ.

Ойуон ыанньык фермаларыгар

ОАПХ диспетчерскэй сулууспата ыам ыйын 13 күнүгэр совхозтар уонна отделениелар нэдиэлэ устата үүгү ыаһыҥҥа, государствоҕа туттарыыга, ыаҕы буоһатыыга уонна торуохха көрдөрүүлэрин түмнэ. (Бастаны колоннаҕа — валовойунан ыанна, иккискэ — государствоҕа туттарылыыта, Центнеринэн, Үһүскэ — буоһатылыыта, төрдүскэ — төрөөтө, Төбө).

Карл Маркс	**174**	**121,3**	**273**	**276**
Субуруускай	**247,2**	**182,6**	**178**	**336**
Хатылы	123,9	100,8		
Болтоно	123,9	81,8		
Эрдлик Эристин	**462,7**	**343,1**	**364**	**1173**
Хонтого	138,9	97		
Хадаар	92,9	71,7		
Хайахсыт	91,6	71,7		
Чакыр	134,9	102,6		
«Чурапчы»	**316**	**258**	**353**	**658**
Сылаг	140	124		
Киллэгки	60	38		
Арыылаах	80	62		
Түөйэ	36	34		
«Мыҥдаҕаайы»	**289,3**	**236,3**	**372**	**432**
Болугур	164,9	143,8		
Соловьев	124,4	92,5		
«Мутудай»	**349,8**	**268,8**	**299**	**879**
Маралаайы	88	64		
Чыаппара	108	78		
Толоон	67	48,4		
Төлей	86,8	78		

Ойуон үрдүнэн нэдиэлэ устата 1839 центнер үүт ыанна. Итиэнтэн 1410 центнерэ государствоҕа туттарылыыта. Ити көрдөрүүлэр туһаанныаҕынан былырыыҥыттан 213 уонна 90 центнеринэн аҕыйахтар. Бу аастыт нэдиэлэ көрдөрүүтүнээҕэр 106 уонна 65 центнеринэн элбэх.

1839 ыаах буоһатылыыта, маҥтан 788 оҕуһунан буоһатылыыта. Бу аастыт нэдиэлэтээҕэр 156-нан элбэх.

Ойуонтан 3754 ыаах төрөөтө, бу аастыт сыл туһаанныах кэмиҥээҕэр 400 төбөнөн аҕыйах.

УУНУ БЫРАХТАРЫЫ БОППУРУОҺУНАН

Иллэрээ күн, баскыһыанньаҕа, биһиги ойуоммутугар РСФСР Мелиорацияҕа уонна уу хаһаайыстыбатыгар министра Владимир Павлович Логинов кэлэ сырытта. Кинини ыытта Саха АССР Министрдэрин Советын председателин солбуйаччы С. М. Евдокимов, ССКП обкомун тыа хаһаайыстыбатыгар уонна аһылык промышленноһыгар отделын сэбиэдиссэйэ А. М. Ягнышев, Саха АССР Мелиорацияҕа уонна уу хаһаайыстыбатыгар министрэ А. И. Касаткин, Саха АССР Госагропромун председателин солбуйаччы Г. И. Адамов, «Якутмелиоводстрой» трест управляющайа Л. К. Лозоватор уо. д. а. обком, совмин, госагропром эпиэпэттээх үлэһиттэрэ баалларын.

Ыалдьыттар Амма уутун Таатта ааҕа бырахтарыы боппуруоһун үөрэтиннэн сибээстэн, Амма уонна Таатта устун вертолетунан көтүүлэри оҥордулар. «Якутмелиоводстрой» Чурапчытаатаҕы ПМК сылдьан хаһаайыстыба материальнай-техническэй базатын ыытта биликтилэр, рабочайдары ыытта кэпсэттилэр. Ыалдьыттары ССКП райкомун иккис секретара Е. А. Борисов, райсовет исполкомун председателин солбуйаччы Г. И. Адамов, ОАПХ председателин солбуйаччы Н. Н. Шестаков уо. д. а. арыаллаатылар.

«СО» корр.

«ПРОГРЕСС-36» КӨТҮҮТЭ

«Мир» научнай-чинчийэр комплекс салгыы үлэлээһинин программатыгар сөп түбэһиннэрэн 1988 сыл ыам ыйын 13 күнүгэр Советскай Союзтан «Прогресс-36» таһаҕас тиэрдэр автоматическай хараабыл ыытылынна. Хараабылы ыытыы сылынан «Мир» салайыллар комплекс бортугар орос, куоттанар матырыйаалларын уонна араас таһаҕастары тиэрдин буолар. Телеметрическай информация көрдөрөрүнэн таһаҕаны тиэрдэр автоматическай хараабыл бортаҕы системалара сөптөөхтүк үлэлиллэр.

(ССТА).

Орбитаҕа тиксиһии

1988 сыл ыам ыйын 15 күнүгэр «Прогресс-36» таһаҕас тиэрдэр хараабыл салайыллар «Мир» комплексы ыытта тиксиһиннэриллиэ. Хараабыл комплексна «Квант» модуль диэн өттүгэр тиксиһиннэриллиэ. Орбитаҕа станция холбоһуктаах хамсатар установкатыгар уматык, ас-уол, оборудование уонна аппаратура, ону тэҥэ почта тиэрдиллиэхтэр.

Телеметрическай информация көрдөрөрүнэн уонна экипаж дакылааттарыттан көстөрүнэн, «Мир» салайыллар комплекс бортаҕы системалара сөптөөхтүк үлэлиллэр. Космонавтар Владимир Титов уонна Муса Манаров доруобуйаларын туруга үчүгэй.

(ССТА).

Республика үрдүнэн субуотуннуук

Биллэрии курдук, Саха АССР Министрдэрин Советын уураахынан ыам ыйын 27—28 күннэригэр республика үрдүнэн Бүтүн Союзтааҕы XIX партийнай конференциягa аналлах субуотуннуук ыытыллар. Онон сибээстээн народнай депутаттар ороҥуоннаах Советтарын исполкома субуотуннуугу тэрийэн ыытар комиссияны тэрийдэ. Комиссия председателэ райсовет исполкомун председателин солбуйаччы Г. И. Адамов аналлаан.

Аҥыыр бэтэрээ ороҥуоннаах комиссия баастакы мунньаҕа буолла. Онно ыллыыбыт уураахха ороҥуон бары предприятиелэрэ, учреждениелэрэ уонна тэриллэригэр субуотуннуукка сорудахтар ыыталаннара биэргэтэлиннилэр, ыытыллыбыт үп чочуу кэмэлэ быһыллынна. Сельскай Советтар, совхозтар уонна киниэлэри ыытта нефтэҕэр үлэ коллективтара субуотуннуук күннэргэ сүрүннээн капитальнай күүрэ түүрүүгэр пэнэнэ нэһилиэньэлээх пуунары туһсаран оҥоруута үлэлэхтээхтэр. Субуотуннуук былаанын таһыынан үлэлэммит үп миэстэтигэр хаалларыллар.

С. ПОПОВ.

Юбилейга аналлаах

Райсовет исполкомун административнай дьиэтигэр дойдута социальнай харалта государственнай системата тэриллибитэ 70 сыла туолуутугар аналлаах үөрүүлэх мунньах буолан ааста.

Үөрүүлээх мунньаҕы ыытыс юнирэн тылынан райсовет исполкомун председателин солбуйаччы Г. И. Адамов аста. Юбилейга аналлаах дакылааты социальнай харалта отделын сэбиэдиссэйэ Т. Г. Сивцева оҥордо.

Социальнай харалта активистарын уонна үлэ ветераннарын бөлөҕөр ССКП райкомун бюротун уонна райсовет исполкомун Бочуоттуой грамоталарын ССКП райкомун секретара А. С. Птицына туттарбаата.

«СО» корр.

Партийнай олох: бойобуой дьоҕуру көрүү

Эрдэттэн бэлэмнээн, кодьүүстээхтик

Партийнай мунньах ыллыбыт уураахтарын салайыы коллегиальнай органын быһыытынан оруолун салгыы үрдэтии — хас биирдии партийнай тэриллэ дьоҕуннаах соруга. Мунньахтары бэлэмнээ, ыытыы уонна ыытыыга көрдөбүд биллиэн олус улаатта. Ол ойдөнөр, партийнай тэрийэр үлэ стиллэ уларыта тутуу маҥнайгы сүҥкэх уонна сыахтаах тэриллэр нэ үрдүкү ортаннарын сабыдыалын, оруолун салгыы үрдэтиини кытта быстыспат сибээстээх. Дьүүллэһиллиэхтээх боппуруостары эрдэттэн ыытыннаран-биллэрэн, кичэллээхтик бэлэмнээн, дьүүллэһиини дьиҥ-чахчы деловойдук, конструктивнайдык ыытарга дьулуһар партийнай актив тэриллэ бойобуой дьоҕурун үөскэтиигэ улахан олуту уурара чуолкай. Холобур, 13 №-дээх СПТУ-ва (секретарь М. С. Носовицын) уопсай дьүүллэһиигэ туруоруллуохтаах боппуруостары бэлэмнээһиигэ эппиэттээх дьон эрдэттэн аналаан ылаллар. Киниэлэр үлэлэрэ уот-ааныттан секретарь хонтуруолугар ылыллар. Иннь гынан туһаныллаах боппуруоска эппиэттэхтээх кэпсэтиигэ кытта ситэхото кэпсэтиэккэ мунньахха кэлии, уураах бырайыагын тиэтэнэ-саарайа уопсай тылынан оҥоруу курдук түбэлтэлэр таһаарыллыбаттар. Училище үлэтин, олоҕур-дьаһаҕын кытта ыкса сибээстээх боппуруостар дьүүллэһиллэр буоланнар, кэпсэтиигэ мэлдьи албэх киһи кыттар. Маннык критика уонна бэйэни критикаланыы эмиэ суох буолбатах.

Итини сэргэ мунньах оруолун, кодьүүйүн үрдэтиигэ утумнаахтык үлэлиир секретардартан ордук чорбэтон Н. Е. Анемподистованы (райпотребсоюз), В. Г. Титовы (Чакыр) уо. д. а. аттыыхха сол.

Үгүс сирдэргэ аһаҕас партийнай мунньахтары ыытыран дьүүллэһиигэ партията суох дьону кытыарыы үгэскэ кубулуйда. Иннитиилэрэн - биллэ р э н иннини кэпсэтии үчүгэй холобурун быһыытынан бэлиэтиэр. Билигин коммунист партия Устаабын көрдөбүллэрин толоруутугар отчуоттааһына да буолуохуо, ССКП кэмэтигэр үүнэрии боппуруоба да буоллун — барыта аһаҕас дьүүлгэ, кэпсэтиигэ турар. Ол эрээри партийнай кэпсэтиини үлэ коллективэ кэмигэр истэн-билэн испэт. Онно кыттыбакка хаалар түбэлтэлэрэ оссо да баалар. Онуоха бастатан дизельнай электростанция партийнай тэриллэтии (секретарь И. К. Макаров) холобурдуур ыаада. Манна коммунистар төрдүөлэр. Мунньахтар Устаав көрдөбүлүн быһыытынан ыйы көтүлгэккэ ыытыллаллар эрээри, ханнык да боппуруоска киһини астыннарар ньыччи-хоччу кэпсэтии ыытыллыбат. Уопсайынан, мунньаҕы тэрийиигэ, бэлэмнээһиигэ формальнай сыһыан баара костэн турар. Иван Кириллович партийнай да, хаһаайыстыбаннай да үлэни үчүгэйдик билэр киһи. Ол гынан баран тэриллэҕэ ордук ыыталаах боппуруостары партийнай кэпсэтиигэ аһаҕастык туруорар ыыдатын тоҕо эрэ сыаналаабат. Бу тэриллэҕэ отчуоттуур кэм саҕаланыаҕыттан биир да партийнай мунньах ыытыллыбата. Боппуруоһу аһаҕастык дьүүллэһии ороҥуоннаах (секретарь М. И. Ермолова) эмиэ сэдэх.

Мунньаҕы ыйы аайы ыытыы партия Устаабын көрдөбүлэ. Маны кыайан тутуспакка сорох ый кэтүтүү биирдиилээн да буоллар таһаарыллар. Ити ордук ороҥуоннаах сибээс узелын, дьиэ-уот, коммунальнай хаһаайыстыба производственнай управлениетын, ремэуоннуур-техническай предприятие партийнай тэриллэлэриэр сыһыаннаах. Сорох тэриллэлэр коммунистара холбоһуктаах мунньахтарга сылдьыыннан мунурданнан хастыы да ый бэйэлэрин коллективтарын боппуруостарын көрбөккө хаалларар түбэлтэлэрэ баар. Холобур, «Агропромхимия» тэриллэтэ былааннаабыт боппуруостарыттан сэтиннии, ахсыннаа уонна тохсунньу ыйдарга биири да көрбөтө. Итиннэ иккис бастакы ыйдарыгар ОАПХ составыгар киирэр тэриллэлэр холбоһуктаах партийнай мунньахтара ыытыллыбыта, оттон тохсунньуга — уларыта тутууга ССКП обкомун бюротун отчуотун тэнэстэрин дьүүллэһиигэ ороҥуон иннин коммунистарын холбоһуктаах мунньаҕа. Дьиэгэр, бу кэмиэ үлэ былаанынан биэрэгэтиллэбит боппуруостартан ордук ыаадалаахтарын таран бэйэ иннинэн дьүүлгэ туруорар ыах баар эбэ. Бэйэ коллективэлэр, тэриллэ үлэлиэгэр, олоҕордьаһаҕар, иннинэ сайдыытлар быһаччы сыһыаннаах боппуруостары партийнай тэриллэлэр мэлдьи болбомто киниигэр туталлара ыаада. Оттон үрдүкү партийнай органнар миэстэтэҕэ партийнай тэриллэлэр мунньахтарыгар урукку курдук үрдүнэн буолбакка, бэйэҕэ баар проблемаларга дьүөралии тутуллан дьүүлгэ туруоруллаллара эрдэнэр. Онуоха, ыраата барбакка, ССКП Киин Комитетын олунньутааҕы (1988 с.) Пленумун эмтырыйаалларынан кулун тутарга ыытыллыбыт мунньахтары холобурдуубут. Үгүс партийнай тэриллэлэр оскуола реформатын олохха виллэриигэ миэстэҕэ баар ыыталаны балаччы дириҥник үөрэтэн баран уопсай дьүүллэһиигэ туруорбуттара буолуо.

Үрдүкү партийнай тэриллэлэр уураахтарын миэстэтээҕи партийнай тэриллэлэргэ биллиннэриэрин бороҕэлэр уларыйыылар ыарын эрэлэрин болбомтоҕо ылар ыаадалаах. Партия обкомун бюротун уураахтара райкомга чочуу аадырыстаан ыытыллыылара лаппа аҕыйаата. Ол оннугар уураахтар «Кыым», «Социалистическая Якутия» хаһыаттарга бэчээтэнэллэр. Ити курдук райком пленумун бюротун уураахтарын миэстэтээҕи партийнай тэриллэлэргэ тарҕатыыны аҕыйатан, бу документаны уопсай билиигэ-көрүүгэ таһаарыыга «Саҥа олох» хаһыаты туһаныы сорута турар. Оччоҕо партийнай тэриллэлэр уураахтары тута билсиһэн байҕаҕа ордук сыһыанналаҕынан көрөн уталыыга суох дьүүлгэ таһааран иһиллэрэ ситиһиллиэҕэ.

Боппуруостары дьүүллэһиигэ ньыччи-хоччу кэпсэтии ыытыллыбат. Уопсайынан, мунньаҕы тэрийиигэ, бэлэмнээһиигэ формальнай сыһыан баара костэн турар. Иван Кириллович партийнай да, хаһаайыстыбаннай да үлэни үчүгэйдик билэр киһи. Ол гынан баран тэриллэҕэ ордук ыаадалаах боппуруостары партийнай кэпсэтиигэ аһаҕастык туруорар ыаадатын тоҕо эрэ сыаналаабат. Бу тэриллэҕэ отчуоттуур кэм саҕаланыаҕыттан биир да партийнай мунньах ыытыллыбата. Боппуруоһу аһаҕастык дьүүллэһии ороҥуоннаах (секретарь М. И. Ермолова) эмиэ сэдэх.

Мунньаҕы ыйы аайы ыытыы партия Устаабын көрдөбүлэ. Маны кыайан тутуспакка сорох ый кэтүтүү биирдиилээн да буоллар таһаарыллар. Ити ордук ороҥуоннаах сибээс узелын, дьиэ-уот, коммунальнай хаһаайыстыба производственнай управлениетын, ремэуоннуур-техническай предприятие партийнай тэриллэлэриэр сыһыаннаах. Сорох тэриллэлэр коммунистара холбоһуктаах мунньахтарга сылдьыыннан мунурданнан хастыы да ый бэйэлэрин коллективтарын боппуруостарын көрбөккө хаалларар түбэлтэлэрэ баар. Холобур, «Агропромхимия» тэриллэтэ былааннаабыт боппуруостарыттан сэтиннии, ахсыннаа уонна тохсунньу ыйдарга биири да көрбөтө. Итиннэ иккис бастакы ыйдарыгар ОАПХ составыгар киирэр тэриллэлэр холбоһуктаах партийнай мунньахтара ыытыллыбыта, оттон тохсунньуга — уларыта тутууга ССКП обкомун бюротун отчуотун кыттыбакка хаалар түбэлтэлэрэ оссо да баалар. Онуоха бастатан дизельнай электростанция партийнай тэриллэтии (секретарь И. К. Макаров) холобурдуур ыаада. Манна коммунистар төрдүөлэр. Мунньахтар Устаав көрдөбүлүн быһыытынан ыйы көтүлгэккэ ыытыллаллар эрээри, ханнык да боппуруоска киһини астыннарар

● *Учуутал, бу опыты үлэбэр туһан* ●

БӨЛӨХТӨӨН ҮӨРЭТИЙ

Бэйэм оныпыттан бу ыстатыйабар, атыҥҥа тэнийэ барбакка, уруок түмүгүн, үөрэнээччилэр үлэлэрин хонтуруоллаабын ньымаларын туһунан суруйуом.

Саҥа теманы үөрэтиини бүтэрэн баран оҥу чиҥэтэр, түмүктүүр ордук. Оҥу оҕолор иккилии буолан тирэх сигналлар көмөлөрүнэн бэспэдэлэһиннэн сабалыахтарын сөп. Онтон өйдөөбөтөхтөргө учуутал кэрийэ сылдьан сигналларынан өйдөтөр. Ол кэнниттэн сигналларынан сурук үлэтэ ыытыллар. Онно киниилэр темаларын болҥуруостарыгар эппиэттэри суруйаллар. Өскөтүн теманы үчүгэйдик өйдөөбүт буоллахтарына, кэлэр уруокка хатылааһыны ыытымыахха сөп. Хас биирдии улахан салаа кэнниттэн түмүктүүр хатылааһын ыытыллар.

Чиҥэтии иккис көрүҥүнэн идэлэриниэн араараан үлэлэтии буолар. Итиини улахан салааттан хас да темаҕа үөрэтэн баран ыытар ордук. Холобур, мин Африка материтын үөрэтэргэ «Индийскэй океан» диэн теманы бүтэрээт, идэлэриниэн араараан хатылааһыны оҥорбутум. Оҕолор айаннаһыт-чинчийээччи, географ, геолог, океанолог, зоолог, климатолог буолан туран, бу темаҕа туугу билаллэрин кэпсиллэр. «Геологтар» минераллары көрдөрө-көрдөрө ааттыы-ааттыы, «чинчийээччи-айаннаһыттар» хаһан сылдьыбыттарын маршрутун картаҕа көрдөрө-көрдөрө сирин-уотун, хайаларын, уулларын туһунан кэпсээһиннэрэ оҕолор интэриэстэрин тардар, онтон эппиэттээччи, биллэн турар, кичэйэн бэлэмнэнэр, кэпсиир дьоҕура сайдар, аахпыттан өйдөөн хаалара улаатар. Ити курдук, «климатологтар», «океанологтар», «зоологтар» уо. д. а. биирдии бэйэлэрэ кэрэхсэбиллээх кэпсээниэхтэр. Чиҥэтиини ити ньыманан ыытыы үөрэнээччини идэҕэ туһаайыыга эмиэ көмөлөһөр.

Атын ньыма. Уруок сыалын төбө ситиспитин билээри саҥа теманы үөрэтиигэ туруоруллар сыал туһунан хас биирдии үөрэнээччини кытта ырытан кэпсэтэбин. Үчүгэй түмүгү оҕолор бөлөхтөрүнэн арахсан баран ообуулуу ньыматынан курохтэһэн хатылааһыннара биэрэр. Итиэннэ да атын ньымалары туһаныахха сөп.

Уруок бүтүүтэ кэлэр саҥа тема боппуруостарын суруйтарыы миэхэ эбэһээтинэй. Оҕолор дьиэлэриттэн биирдэ аҕаан кэлэллэриттэн сорудах бэриллэр. Бөлөхтөөһүн ньыматын быйылгыттан V—VI кылаастарга туһанным. Онуоха оҕолор бэйэлэрин бөлөхтөрүн туһэн биэрбэт туһуттан үөрэхтээ кыһаммыылара улаатта диэн саныыбын. Саҥа теманы аҕаан кэлэллэр, онуоха сыһыаннааҕы аахпыттарыттан, телевизиэрэ көрбүттэриттэн эмиэ кэпсиллэр.

Оҕолор үлэлэрин хонтуруоллаабыны эмиэ хас да ньыманан ыытабын, онно дьуһуурунайдары, консультаннары комолеһүннэрэбин.

Маныаха оҕолор билиннэрин уопса дьоҕурдарын сыаналыыр аһаҕас экраннаа болҕомто күүскэ уруллар. Экраны дьуһуурунай оҕолор толорон иһэллэр. Быһа холуйан эттэххэ, экран ис хоһоонун маныы. Бастакы кэккэҕэ үөрэнээччи араспаанньата, аата суруллар. Иккис кэккэҕэ (ол быдан кэтит) оҕолор бөлөҕүнэн үөрэнилэригэр бэйэлэрин иккиардыларыгар эппиэттэһэн ылбыт сыаналара туруоруллар. Итиини оҕолор бэйэлэрэ толороллор. Үһүс кэккэҕэ (ол эмиэ кэтит) учуутал оҕолор эппиэттэриэтэр биэрбит сыаналара туруоруллар. Ол, дакылаат, эбии матырыйаалы туһаныы, практическай үлэ, боппуруостарса эппиэт, номенклатурнай картаҕа үлэ диэн араараллар. Чиэппэр устата итинник ньыманан үлэлэтэххэ, үөрэнээччи 20—30 сыананы ылыан сөп.

Ити экраны таһыгар хас биирдии үөрэнээччигэ «индивидуальнай карточка» баар. Онно ылбыт сыанатын туруоран иһэр. Өскөтүн карточнатын сүтэрдэҕинэ, ылбыт сыаналарын төннороору зачет туттарар уопса саҥа карточка ылар. Мин «куһаҕан» сыананы туруорбалыын, ол онуоҕар аһаҕас килиискэ хаалар. Зачетун миэхэ эбэтэр мин көҥүлбүнэн консультаныгар туттарар. Уруок устата үөрэнээччи 3-4 сыананы ылыан сөп, оттон кылаас суруналыгар орто сыана турар.

Бөлөхтөөн үөрэтии туһунан саналарбын быстатыйаннан түмүктэрин олорон коллеганнарбар маныыгы этиэхпин баҕарабын: бөлөҕүнэн үөрэтии эбэх ньымаларын, көрүгүнэх, олору хасыһан үөрэтэн, бэйэҕэр, эн үөрэтэр оҕолоргор эрэ сөп түбэһэри, тиэйиэмтэни булуохха, суруллубуттан сүмэтин сөҥөрөн ылан айымньылаахтык туһаныахха, саҥардыы методикатыы (методика обновления) умнуохха. Бэйэҕэ эрэннэххэ, оҕолорго эрэннэххэ! Новатор педагог Ш. А. Амонашвили курдук, хас биирдии уруокка үөрэ-көтө киирэннэххэ, оҕолорго, саҥа күҥнэ үөрэ-көтө: «Дорообо, уруок!» диэххэ!

Е. МАКАРОВ,
методист-учуутал.

Сылаан.

ЫАМ НАМТЫЫР БИРИЧИИНЭЛЭРЭ

Ханна баҕарар ыанньыксыт тиийбэтиэн сибэкилэри оскуола оҕолоруттан солбуйтарыы үгэскэ кубулуйда. Ити биир оттуҥан эмиэ да сөпкө дылы. Оттон, ис дьыҥэр, үүт саамай ыанар кэмигэр ыанньыксыттар бары кэриэтэ уопуускаҕа барallар. Оҕолор барахсаттар иккилии буолан биир ыанньыксыт ыаҕыан көмөлөөн көроллор да, үүтү кыайан ыабаттар. Мин саааабар, маннык дьаһаныы хаһаайыннаһын саҥа усулуобуйатыгар сөп түбэспэт. Уопуускаҥы бэрээдэктээн атын кэмнэ биэриэххэ.

Ыанньыксыт үлэ дисциплинэтин, режимин тутуһуута кытаанах хонтуруолга ылыллыахтаах. Маныаха ферма сэбиэдиссэйдэрэ үлэлиттэриниэн бэйэлэриниэн быыбарданан үлэлиэхтэрин сөп этэ. Сир хаһаайыннаах эрэ буоллаҕына үчүгэй үүнүүнү биэрэрин курдук, ферма эмиэ хаһаайыннаах буоллаҕына эбэх үүтү-аһы биэрэр.

Иккиһиэн, фермалар тастарыгар ыраахырдыы үлэтэ аанньа барбат. Араас - субуотуннуктар тэриллаллэр да, фермалар тастара, кыбыылар кур бэйэлэрэ кубулуйбаттар.

Ферма үлэлиттэрэ маны бэйэлэрэ да дьаһаныа этилэр. Биириэмэ суох диэн аттыыллар буолан баран, дьиҥэр, киниилэр дэриэбинэҕэ үгүстүк көстөөччүлэр.

Сотору сайылыкка көһүү тиийэн кэлиэ. Маныаха ыһыҥҥы бөҕү-сыыһы ыраастааһын, киини курулааһын курдук обугэ саҕаттан үгэспит умнуута хаалааччы. Урут биһиги эдьиийдэрбит оннооҕор күүн кэлэн оттор мастарын бөлөмнэн баран сайылыкка ноҥоллорун көрөр буоларбыт. Билигин даҕаны ити үгэстэри сарсүүтэр тоҕо табыллыбатый?

Түмүктээн этэххэ, сатаан дьаһамматтан, фермаларга дьиҥнээх хаһаайын суоҕуттан үүт ыама сыллата наадыыр.

Н. ДЬЯЧКОВСКАЯ,
Хайахсыт.

Коммунист сырдык мөрсүөнэ

ЭДЭРИН ЫҺЫКТЫБАТ

Одьулуун ветераннара, пенсионедара ыччаты олоххо, үлэҕэ уһуйарга ыҥырыылара үөлэннээхтэриҥэр улаханнык биһиэтэ. Хатылыга, Чыаппараҕа, Хоптоҕоҕо, о. д. а. нэһилиэктэргэ ити үтүө хамсааһыҥҥа кыттааччылар кэккэлэрэ хаҥыыр.

Ханнык баҕарар бачыым көҕүлээччилээх, тэрийээччилээх буолар. Одьулуунтан ыҥырыылаах пенсионердар советтарын председателэ кырдьаҕас коммунист А. Р. Аржаков буолар диэтэххэ ожуннаах буолуо суоҕа. Этиллибит тыл чопчу дьыалаан биэргэтиллэриэр Алексей Романович элбэхтик сүүрдэ-көтө, сыраласта. Д. Е. Сибиряковтыын Аан Билиистээх далыгар 90-са сылгыны аһатыһан бэйэтиэн холобур буолла. Одьулуун кырдьаҕастара туттар сэби-сэбиргэли оҥорон, хотоннору өрөмүоннэһэн, сылгы аҕатыһан, о. д. а. бэрт наадаах дьыалаларга кыттаннар совхозка күүс-көмө буоллулар. Сайынын бүтэй тутуохтара, кирпичччэ үктүөхтэрэ. Итиннэ барытыгар А. Р. Аржаков тыла-оһо тиийдэҕинэ, тэрийдэҕинэ табыллар.

Мин кырдьары кыйдаабыт үөлэннээҕим туһунан кыратык билиһиннэриэхпин баҕарабын. Киһи хайдах быһыылаах-майгылаах, өйдөөх-санаалаах буолара оҕо саһыгар түстэнэр. Оттон мин кэпсиир кырдьаҕаным оҕо саана хайдах аастыгай?

1942 сыллаахха Чурапчы 40 колхозтарын балык булдугар Кэбээйигэ көтөр бүттэрэ. Өлексей онно мунхаҕа көмөлөспүтэ, ойбонтон муус ыраастаспыта. Тоҥуу, аччыктаһын уонна төрөөбүт төрүт буоору курдары таттаран ахтыы... Ити кини оҕо саһын сыллара этилэр.

Аржаковтар аҕалара эдэр саһыгар олон комус ургуоҕа Кэбээйи сиригэр хаалбыта. Үс оҕолоох ыал сүрүн үлэлиттэрэ, илиитин-атаҕын кэтинэр киһилэрэ Өлексей буола түспүтэ. 1944 сыллаахха Чурапчы сирэ угуттаан от-бурдук ере анньан косно барбыттар дойдуларыгар эргиллибиттэрэ. Сэрии аймаабыт олоҕун чолугэр түһэрэр мөккүөр саҕаламыта.

Колхозтары бодоҥсүтүү сылларыгар Өлексей курска үөрэнэн саһыл ферматын сэбиэдиссэйинэн анаммыта. Биирдэ кйэ саһылтан 4,8 оҕону ылан тыа хаһаайыстыбатын быыстапкатыгар кыттыбыта. Оттон салгыы хонуу бригэдьириниэн 20 сыл эҥкилэ суох үлэлээн пенсиэҕэ тахсыбыта.

Сорохтор пенсиэҕэ таҕыстылар да «сөп буолбут» диэбиттии дьиэлэриҥэр-уоттарыгар бүгэн хаалааччылар. Оттон кырдьаҕас коммунист итинник дьыҥаны утары барбыта. «Күүспүт тиийэринэн, сүҥүохпүт ыыйарыынан» диэн деваатээх хамсаһыны тэнийпит Одьулуун пенсионердарын советын салаймы Алексей Романовичка сүктэрилли биитэ. Сельсовет депутатынан, исполком чилиэнинэн быыбарданан түбүк үөһүгэр сылдьар...

Коммунист дьиэҕэ-уоккка даҕаны атыттарга холобур буолардык туттан олорор. Кини тоҕус оҕо тапталлаах аҕалара. Оҕолоро улаатыннар, үлэһит дьон буоланнар аҕаларын «туйаҕын хатараллар». Матрена эргэнгэ үлэлээбитэ 15 сыл буола оҕуста. Ол тухары былаанын толорботох сыла суох. Билигин хаһаайыстыбаннай маҥаһыын сэбиэдиссэйэ. Улахан уол Өлексей аҕатын суолун солоон төрдүс сылын совхозка бригэдьиирдиир, Анатолий старшай прораб, Афанасий кылаабынай инженер, Вера почта начальника, Андрей уонна Аркадий төрөөбүт совхозтарыгар үлэлиллэр. Онон Алексей Романович үлэһит династияны төрүттэччи буолар.

Коммунист А. Р. Аржаков төрөөбүт-үөскээбит дойдута, совхоза чэпириин сайдалларын иннин күүһүн харыстаабакка үлэлиир. Биир тылынан этэххэ, эдэр эрдэҕиниэ дитин ыһыктыбат.

А. ГРИГОРЬЕВ,
үлэ ветерана.

Бэдэрээттэһэн үлэлиир дьиэ-кэргэттэргэ республикатааҕы көрүү-конкрус

ССРС Үлэҕэ государственнай комитетын уонна ЛСБСКС секретариатын олоххо киллэрор сыалтан Агропром үлэһиттэрин профсоюһун обкома 1988 сылга дьиэ-кэргэннэри бэдэрээттэһэн үлэлиир коллективтарга көрүү-конкурсу биллэрэр.

Көрүү-конкурска совхоз дирекциятын кытта дуогабар түһэрсибит дьиэ-кэргэттэр маниы үлэ көрүгүнэригэр кытталлар:

ыччат сүөһүнү интигэ,

ыанньык сүөһүнү көрүүгэ,

оҕуруот аһын уонна хортуоппуйу үүнүнэригэ,

сүөһү аһылыгын бэлэмнэһиигэ,

сылгы интитигэр.

Кыайыылахтарыгар аа-ыллаллар:

Ыччат сүөһүнү төрүөттэн государствоҕа тутарыллыар диэри көрбүт уонна орто ыйаах ыныын 350 кг итэҕэйэ суох төлөһүннүттэр.

Ыанньык сүөһүнү көрээччүлэр биирдии фуражнай ынахтан эбэх үүтү ыан аастыт сылтан 200 кг ааннттар.

Оҕуруот аһын уонна хортуоппуйу үүнүнэрээччилэр сезон түмүгүнэн дьиэ-кэргэн биир чилиэнигэр атыыламмыт бородуукту, йа эбэҕэнэн.

Сүөһү аһылыгын бэлэмнээччилэр оттоохун түмүгүнэн биир үлэһиккэ тиийе кормовой единица тиксэриэн.

Сылгыны көрөөччүлэр кулун деловой тахсыытын үрдэппиттэр уонна сылгыны 100 бырыһыан тыыннаах иннэннэр.

Кыайыылаахтары биириэмийэлээһин:

Бастаҥы миэстэни ылбыт дьиэ-кэргэн Агропромышленнай холбоһук үлэһиттэрин профсоюһун обкомун Бочуотунай Грамотатынан, онуу тэҥэ инин уобаластарга сыныаннар дьиэҕэ эбэтэр пансионаттарга путевкаҕа наҕараадаланар.

Иккис миэстэни ылбыт дьиэ-кэргэн Агропромышленнай холбоһук үлэһиттэрин профсоюһун обкомун Бочуотунай грамотатынан наҕараадаланар, онуу тэҥэ столярнай - хаһаайыстыбаннай эбэтэр оҕуруонна туттуллар инвентарынан бириэмийэлэнэр.

ЫАМ НАМТЫЫР БИРИЧИИНЭЛЭРЭ

Ханна баҕарар ыанньыксыт тиийбэтиэн сибэкилэри оскуола оҕолоруттан солбуйтарыы үгэскэ кубулуйда. Ити биир оттуҥан эмиэ да сөпкө дылы. Оттон, ис дьыҥэр, үүт саамай ыанар кэмигэр ыанньыксыттар бары кэриэтэ уопуускаҕа барallар. Оҕолор барахсаттар иккилии буолан биир ыанньыксыт ыаҕыан көмөлөөн көроллор да, үүтү кыайан ыабаттар. Мин саааабар, маннык дьаһаныы хаһаайыннаһын саҥа усулуобуйатыгар сөп түбэспэт. Уопуускаҥы бэрээдэктээн атын кэмнэ биэриэххэ.

Ыанньыксыт үлэ дисциплинэтин, режимин тутуһуута кытаанах хонтуруолга ылыллыахтаах. Маныаха ферма сэбиэдиссэйдэрэ үлэлиттэриниэн бэйэлэриниэн быыбарданан үлэлиэхтэрин сөп этэ. Сир хаһаайыннаах эрэ буоллаҕына үчүгэй үүнүүнү биэрэрин курдук, ферма эмиэ хаһаайыннаах буоллаҕына эбэх үүтү-аһы биэрэр.

Иккиһиэн, фермалар тастарыгар ыраахырдыы үлэтэ аанньа барбат. Араас - субуотуннуктар тэриллаллэр да, фермалар тастара, кыбыылар кур бэйэлэрэ кубулуйбаттар.

Ферма үлэлиттэрэ маны бэйэлэрэ да дьаһаныа этилэр. Биириэмэ суох диэн аттыыллар буолан баран, дьиҥэр, киниилэр дэриэбинэҕэ үгүстүк көстөөччүлэр.

Сотору сайылыкка көһүү тиийэн кэлиэ. Маныаха ыһыҥҥы бөҕү-сыыһы ыраастааһын, киини курулааһын курдук обугэ саҕаттан үгэспит умнуута хаалааччы. Урут биһиги эдьиийдэрбит оннооҕор күүн кэлэн оттор мастарын бөлөмнэн баран сайылыкка ноҥоллорун көрөр буоларбыт. Билигин даҕаны ити үгэстэри сарсүүтэр тоҕо табыллыбатый?

Түмүктээн этэххэ, сатаан дьаһамматтан, фермаларга дьиҥнээх хаһаайын суоҕуттан үүт ыама сыллата наадыыр.

Н. ДЬЯЧКОВСКАЯ,
Хайахсыт.

● Сир быйаҥа — олохпут быйаҥа ●

ӨРТӨӨҺҮН, ӨРҮҺҮ ХАРЫАРЫЫ

Оройуонна кураан сатылаан элбэх ороскуоту аҕалла. Кураны утары тугу оҥоруохха сөбүн туһунан элбэх киһи «Саҥа олох» нөҥүө санаатын атастаста. Ол иһигэр «Судургутук туһаныахха» ыстатыйам атырдьах ыйын саҥатыгар бэчээттэммитэ.

Ыстатыйаҕа Амма уҥуор Куолумаҕа 20-са километр уһунаах 40-са араас ураҕтэри ортотунан 100 метр кэтиттээхтик өр, төөтэххэ, кырата 4500 гектар ходуһа сирин таһаарыыны туһунан ахтыллыбыта. Бу талаҕынан саба түүмүт дулҕалаах уонна лаҥхалаах сири бэрт кыра ороскуотунан, судургутук өртөөһүн эрэ кеметүнэн туһаҕа таһаарыы кэдьүүһэ ыйыллыбыта.

Ол эрээри хаһыакка тахсыбыт ыстатыйалар туһаннаах миэстэлэргэ кэпсэтиигэ турбаттар, ол түмүгэр бу этиилэри олоххо киллэрэр дьаһаллар ылыллан испэттэр. Өртөөһүн бобуулаах диэн хаарчахтааһын нураан усулуобуйатыгар хорсун уонна инэмэҥнээх дьаһаллары эрэйбитэ.

Ыстатыйам сүүмүнэн ОАПХ салалтатыгар (председатель И. Н. Акмосов) туруорсан, икки тракторы көҥүллэтэн бэйэм үлэлиэр буолбутум. Маныаха «Агропромхимия» холбоһук (урунку начальник Н. Н. Шестаков) биир ДТ-75 тракторы биэрбитэ. Оттон «Мындаҕаайы» совхоз директора В. П. Чичигинаров биир тракторы биэрэргэ дьаһала баарын үрдүнэн Болугур отделениетын управляющайа Ефимов А. П. «биһиги сирбитин бэйэбит туһаларбыт - туһам м а ҥ ы ы т көҥүлбүт» диэн тордуохтаһан тракторы биэрбэтэҕэ. Онон тоннон киирэргэ күүһэллибиппит. Хас да хонон баран Мындаҕаайыга ССКП райкомун бюротун көмө сылдьар мунньаҕа буолбутугар сөп түбэһиннэрэн үөһэттэн дьаһайтаран дьэ трактор ылбыппыт.

Ити курдук масчэйдэнэн ый аҥарын сүтэрэн үлэбитин саҕалаабыппыт. Икки ДТ-75 тракторынан уонна ПКВ-75 булуукта-рынан уот тыаҕа күрээбэтин диэн үрдүк иккиэ оттуҥан хорутан 1300 гектар холобурдаах сири күүҥнүү өртөөһүнгэ бэлэмнэзбиппит. Бу бэлэмнэммит сири совхоз охотоисда тута өртүүргэ директортан сорудах ылан баран таах хаалларда. Элбэх сыраны ылбыт бу сир таах хаалара хайдах да табылыыбат. Аны күҥүн булгуччу өртөнөрө эрэйиллэр.

Мырыла бөҕүоләгин таһынан Амма өрүс инэҥ хомолонор, онтон тута кыараан өҥүллэр уонна сүүрүгүн сүнньэ Тэйэр Хайаҕа анналлар, Айыллаҕа бу миэстэтигэр Амма тоттук тоҥмут дьылыгар бэйэтэ хара сылдьыбыт түгэнэрдээх. Амма устун Мырыла үөһэ оттугэр соптоох миэстэ кордоон уста сылдьыбытым. Ол эрээри онно табыгастаах сир суоҕа. Дьэ ол иһин Тэйэр Хайа аннынан иннинтин өрүһү харыаран ходуһаны нүөлсүтүөҕүн.

Өрүс бу кыарыыр сиригэр икки оттун кумаҕынан, таһынан аннаан бөҕөргөтүөххэ уонна, сатаан буоллаҕына, бу хомоҕо сыл аайы улахан сабардамнаах муус тоҥорутар аҥаан диригэтэн, кэнэтэн биэриэххэ. Маныаха муус өрүс устун уһуннук айаннаабатын, хоорулонон бытарыйарын ойдуохха. Онуоха эбии күүстээх симмиллии тулуйбата биллэр. Дьэ ол иһин бу миэстэҕэ улахан сабардамнаах муус тоҥорутар хоҥо наада.

Өрүс бу кыараабыт сиригэр мас болуурттары оҥорон сүгэ " ыгаһатын курдук кэлиннэрэн сылба. хай уулу ере таһаарыахха сөп. Маныаха уу сулбуччу ааһа турара бытаарар уонна уу ере анналлыыта үөскүүр. Онуоха бу болуот муус харыы курдук туһаныллыан сөп. Өссө ере баран бу тоҕоостоох кыараҕас сиргэ аныгы үйэ кыаҕар сөп түбэһиннэрэн тимир баржалары оҥорон, уу куттаран туора тимирдиэххэ дуу. Наада буоллаҕына уутун хачайдатан, дагдатан босхолуур гына оҥоруохха.

Аммаҕа аастыт саас бэс ыйын 3, 4, 5 күннэригэр сылбархай халаан уута кэлбитэ. Бу уу Куттара үрэҕэр ере аннаан тахсан айан суолун ылла сылдьыбыта. Онтон радио Алдан мууна барда диэн биллэрэтин кытта, 5-е чыыһылаҕа, киэһэ уу түспүтүнэн барбыта.

Мантан да көстөрүнэн, уу сулбуччу ааһара бохсуллуннаҕына, үөһэ ере аннаар. Өскөтүн Тэйэр Хайа аннынан өрүһү харыаран буоллар, Амма уонна Алексеевскай оройуон Даайа Амматын ходуһалара эмиэ нүөлсүйүө этилэр.

С. ПАВЛОВ,
ӨТП инженер-технолога.

БИҺИЭХЭ МАННЫК ТЭРИЛЛЭР

Физкультураны уонна спорду дьон күнүгэр олоҕор ыҥырык киллэриҥэ үлэ коллективтара улахан оруоллаахтар. Ханна сборка болдьомто уруллар сиригэр үлэ тахсыылаах, дьон кэхтиэх.

Байыаҥа, өрөмүөннүүр-техническай предприятиеҕа, 200-чэ киһи үлэлиир. Кинилэр 5 хамаандаҕа хайдыһан сылы эргиччи күрэхтэһэллэр. Ол курдук, аҥаардас сылга икки этабынан комплекснай спартакиада ыытыллыбыта. Бастакы этапка дуобаска, саахымматка, остуол теннисҥитэр, баскетболга, волейболга күрэхтэсиллиит. Иккис этапка национальнай ыстаныларга, мас тардыһыыга, туруулаах уонна ханаат тардыһыытыгар күрэх ыытыллыыбыт. Иккис этап сайын ыйыгаллыбыт.

Итинник сэргэ сыл аҕыс мараны тангастыыр комбинат коллективын кытта спорт 7 көрүүнэр, Чурапчы орто оскуолатын, Мэҥэ-Хаҥаластан бинир идэлээхтэрбитин кытта күрэхтэһиллэр үгэскэ кубулуйдулар. Итиллэрэ болөмөхтөрө коллективтара улахан оруоллаахтар. Ханна сборка болдьомто уруллар сиригэр үлэ тахсыылаах, дьон кэхтиэх.

Байыаҥа, өрөмүөннүүр-техническай предприятиеҕа, 200-чэ киһи үлэлиир. Кинилэр 5 хамаандаҕа хайдыһан сылы эргиччи күрэхтэһэллэр. Ол курдук, аҥаардас сылга икки этабынан комплекснай спартакиада ыытыллыбыта. Бастакы этапка дуобаска, саахымматка, остуол теннисҥитэр, баскетболга, волейболга күрэхтэсиллиит. Иккис этапка национальнай ыстаныларга, мас тардыһыыга, туруулаах уонна ханаат тардыһыытыгар күрэх ыытыллыыбыт. Иккис этап сайын ыйыгаллыбыт.

Итинник сэргэ сыл аҕыс мараны тангастыыр комбинат коллективын кытта спорт 7 көрүүнэр, Чурапчы орто оскуолатын, Мэҥэ-Хаҥаластан бинир идэлээхтэрбитин кытта күрэхтэһиллэр үгэскэ кубулуйдулар. Итиллэрэ болөмөхтөрө оҕолоругар доруобуйа бөлөҕүн салайаллар.

Итинник тэриллэр буолан, үлэһиттэр кэхтиэхтэр, өрөйуонтка ыытыллар күрэхтэһиилэргэ кытыннаҕына кытталлар. Ол курдук дьахталларбыт хамаандата волейболга өрөйуонтка иккис миэстэлэммитэ, футболистарбыт хамаандата бастаабыта. Дьахталлартан Екатерина Козлова, Татьяна Мишкина, эр дьоҥтон Владимир Кривошапкин, Василий Собакин, Александр Догордуров өрөйуон сүүмэрдэммит хамаандатыгар баалла. Н. Попов түүрүмэнта республика күрэхтэһиннигэр кыттыбыта.

Итинник сэргэ сыл аҕыс мараны тангастыыр комбинат коллективын кытта спорт 7 көрүүнэр, Чурапчы орто оскуолатын, Мэҥэ-Хаҥаластан бинир идэлээхтэрбитин кытта күрэхтэһиллэр үгэскэ кубулуйдулар. Итиллэрэ болөмөхтөрө оҕолоругар доруобуйа бөлөҕүн салайаллар.

Итинник тэриллэр буолан, үлэһиттэр кэхтиэхтэр, өрөйуонтка ыытыллар күрэхтэһиилэргэ кытыннаҕына кытталлар. Ол курдук дьахталларбыт хамаандата волейболга өрөйуонтка иккис миэстэлэммитэ, футболистарбыт хамаандата бастаабыта. Дьахталлартан Екатерина Козлова, Татьяна Мишкина, эр дьоҥтон Владимир Кривошапкин, Василий Собакин, Александр Догордуров өрөйуон сүүмэрдэммит хамаандатыгар баалла. Н. Попов түүрүмэнта республика күрэхтэһиннигэр кыттыбыта.

Физкультура уонна спорт

«Өрөбүлгэ бүтүүн дьиэ-кэргэннээх!» хамсааһын киэҥник биһирэтэ. Итиэннэ спортивнай саалаҕа кийиэлэр, аҕалар оҕолорун илдьэ кэлэн дьарыктаналлар. Маныаха өрдөк активнайдык Поповтар, Ермолаевтар, Алексеевтар, Макаровтар дьиэ-кэргэттэрэ кытталлар.

Күрэхтэһиилэри сэргэ атын да кэрэхсэбиллээх дьаһаллар ыытыллаллар. Ол курдук, республика күүстээх теннисчита Александр Догордуровтыын көрсүһүү биэчэрэ, Улуу Кыайыы күнүгэр аналлаах кросс, о. д. а. дьаһаллар ыытыллыыбыттара.

Спортивнай саала хаһан да курдаах буолбат — секциялар, араас күрэхтэһиилэр тиһигин бысыаҥка ыытыллаллар. Спорт коллектив оҕолор улахан оруоллаах — дьон спорт уонна физкультура көмөтүнэн, доруобуйаларын бөдөрготоллөрүн сэргэ, түмсүүлээх буоларга эмиэ үөрэтиллэр.

Е. КАЖЕНКИНА.

ЛЕНИНГРАД. ССРС норуоттарын этнографиятын музейыгар аһыллыбыт «Хотугу норуоттар оҕолоро: олох уонна айылыы» диэн Бүтүн Россиятаабы быыстапка иитиннэриэн Хабаровскай кыраайтан, Бурятыаттан, Саха сиринэн уонна Дальнай Востоктан сылдьар фольклорнай ансамбллар ооньуоох көрдөрөллөр.

Снимокка: Хабаровскай кыраайтан кэлбит фольклорнай ансамбль көрдөрөр.

ССТА фотохрониката.

Үлэлиир миэстэҕэ сервис

КАСПИ (Грузинскай ССР). Рабочайдар «Каспиэлектроаппарат» завод проходнойутан тахсыбакка эрэ билигин навдыйар бородуукталарын атыылаһыахтарын, квартира иһин төлөбүрдэрин аахсыахтарын, прачечнайга кирдээх таҥастарын туттарыахтарын соп. Маныа универсам ателье, химчистка, почта, сберкасса уонна хаччыйыы эйгэтин кэккэ атын объектара аһылыннылар. Итиэннэ аһылыылара профсоюзнай комитет этиитин киллэриитинэн предприятие социальнай-экономическай сайдыытын былаанынан коруллубута.

(ССТА).

Ойуурдаах куобах охтубат

Киһи—киһиэхэ

1969 сыллаахха Хатылы олохтоохо Д. Д. Терөтиҥнэ кэргэн тахсан маннаа олохсуйбутум. Аҕабыт тракторист идэлээҕэ, кэлин сылгыһыттаабыта, ат сүүрдэрэ. Үлэҕэ сүрэхтээх, ыпсарыылаах эта. Овон дьиэ туттан бырбаччы олорон эспиппит, түөрт оҕоломмуппут. Ол эрээри 1978 сыллаахха кэргэним хомолтолоохтук олон, уу ыырай оҕолорбун кытта соҕотоҕун туран хаалбытым. Таһырдьа эр киһи дьиэҕэ дьахтар буолан, үлэлээн-хамсаан оҕолорбун улаатыннарбытым, кыра да буоллар, хаһаайыстыба тэриммитим. Кэлин оҕолорум көмө дьоно буоланнар, таҥкарга таҥастаах, дьиэҕэ толору миэбэлээх, сиэ бары барыта баар ыала буолбуппут.

Ону барытын быйыл муус устар 10 күнүгэр дьиэбитигэр буолбут бэйаар бүтүннүүтүн күлгэ-көмөрго кубулуйпута. Үлэлии, үөрэнэ сылдьар таҥастарбытынан туран хаалбыппыт. Ой-санаа тууйуллан, ыар хомолтоҕо түһэн тугу гыныахпытын билбэтэхпит.

Ити кэмнэ совхозпут, нэһилиэкпит, дьоно көмөҕө кэлбиттэрэ. Олохтоох сельсовет исполкомун председателэ А. Х. Павлов, депутаппыт А. П. Попова көмүлэһиннэриэн, ыһанньыларыттан улахан көмө оҥоһуллуннА. Совхозпут директора А. В. Ефремов, Хатылы отделениетын управляющайа П. В. Пудов уларыйбатар дьиэ тутан биэриҥэ көмөлөһүөх буолан эрэннэрдилэр. Оскуола коллектива (директор Д. П. Чедебутов) үс оҕону толору таҥаһынан хаанчыйда, деткомбинат уонна балыыһа коллективтара дьиэ ирдэлиэн, сибээс отделениетын, сельсовет исполкомун, маҕаһыын үлэһиттэрэ ыыра-баат-оронноору биэрдилэр. Шефтээх маны таҥастыыр комбинат (директор А. П. Листиков) коллектива утуйар таҥаһынан көмөлөстө. Элбэх оҕолоох ийэ барахсан Т. Л. Попова телевизор, депутат А. П. Попова кинигэ ыскааба биэрдилэр. Бөҕөлөк олохтоох торо холбоон 2200 солк. көмөлөстүлэр.

Киһини алдьархайга соҕотохтуу быраҥнат буолуу, киһи кыһалҕатыгар амарах сыһыан — биһиги советскай обществобыт сиэрэ-майгыта. Итинник үтүө ойдөөх-санаалаах норуоттаах, дьонноох-сэргэлэх буоламмыт аанньаабыт алдьархайы аһардыбыт, киһилии үрдүк сиэрдээхмайгылаах обществоҕа олорорбутун бэйэбит олохпутунан итэҕэйдибит. Амарах санаалаах бар-дьоммутутар мунура суох махталбытын тиэрдэбит, киниилэр оҥорбут үтүөлэриҥ үйэбит тухары ойдөөхпүт.

А. ТЕРІОТИНА.

(Салгыта. Инники хаһыат 58 №-гэр көр).

Тыа Эбэ булдун-алдьын оттуная былыр-былыргыттан аар-саарга аатырбыт дойду. Аҥыйыттар наар: «Тыа Эбэ тоҕо ыттарбытый?» — диэн сураһааччылар. Аҥылаанын диэн саха дьоно кыйыгы уйун улуктуйуттан сыыньакар, айылҕа уйуктар, тиллэр үтүө сааскы кэмэ кэлбитин сылаанньыйа көрсөр, эрдэттэн бэлэмнэнэр түбүктээх да, ол эрээри үнсүгэр чоллоҕо суох буоллар да, дьоллоҥор кэмнэрэ буоллаҕа.

Эбэҕэ былыргыттан туха өттүгэр уонча дурдаан сытан, сүүһүнэн аҥдыны бултуулларе. Аҥды үтэнин саҕана саа тыаһа күнүстэри-түүннэри сэлгэбэт буолара.

Мин оҕо сылдьан бинир эмээхсин кэпсэтиитин истибиттээбин. Ол маннык. Эбэ аҥаа өттүгэр, бинир чараас тыа кэтэҕэр, «Куоҕай» диэн алаас баар. Онно былыр Улахан Омуоһан диэн, ыырдыык да, улахан баай олорбут. Былыр, саа-сап аҕыйах эрдэҕинэ, кини Кокей Уйбаан диэн кэһиини сааһыт оҥостон Тыа Эбэҕэ аҥдыаппыт. Ытык Тумулга сайылыктаах, дойдулаах Бөтүрүүскэлэр диэн дьон сыталларе үһү. Омуоһан баай арҕаа эҥэргэ Кыалаах тумус таһыгар «Амаардаах Аппатын» тамаҕар миэстэлэх эбит. Оҕоньор бэйэтэ дурдаҕа кинрбэтэ үһү. Сааһыттарыгар үчүгэй сааны, саа сибин булан биэрэр эбит.

Ол саас сара түүн, алааһыттан иэтэ сыттарына, Эбэҕэ саа тыаһа букатын таллаҕы тэбинр курдук буолбут. Дьэ оҕоньор сарсыарда оҥостон, инки ыйдыылаах аттаах, Амаардаах Аппатынан быһа Эбэҕэ киирбит. Сааһыта аҥды бөҕүнү бултаан, хонуугга таһааран таҥгэтэн нуоралаан аҕыйах сытыарар үһү. Оҕоньор үөрэн, сүргэтэ көтөҕүллүбүт. Кичэйэн аҕа-аҕа, икки ыйдыы бэрэмэдэйдэригэр суус аҥдыны симмититтэн, түөрт аҥды ордубут. Ол түөрт аҥдыны сааһытыгар чаастаабыт. Кокей Уйбаан эрэйдээх онтон хомойуу бөҕөнү хомойор, санаата түһар. Күнүһүн эмиэ аҥды сиэ түспүт да, кинитэ хамсыыра бөрт буолан, дэлби сыыспыт. Нэһиилэ аҕыс аҥдыны бултаабытын, дурдатын тэллэх отун аннытар кистээн кэбиһэр.

Түөртүүр ыыах саҕана оҕоньор эмиэ ыйдыылаах аттаах тиийэн кэлэр. Онно кинэтэ: «Байанайым хадьарыйда быһыылаах — дэлби сыыстым, тугу да булларбатым...» диэбит. Оҕоньор, тугу да сэгэр, баҥка, дьиэтигэр төннүбүт. Онон аттаах сааһыт Кокей Уйбаан кэпсээнэ киирэр гына бултуйан баран, дьиэтигэр уон иккиэйах эрэ аҥдылаах тиийбитэ үһү.

Ол түүн Ытык Тумулга эмиэ сааларын уута уган сойута-сойута, дьүүлэ-дьаабыта суох элбэхтик ыыпыттар, аҥды бөҕөнү бултаабыттар. Дьэ, онтук сайаҕас дойду этэ Эбэ... Кэлин да аҥды түһэр, иччилэрин да, хоноолорун да үөрдэр-көтүтэр аҕыан этэ. Арай бу аҕыйах сылтан бэттэх, көтөрү үөскэтэр ыаадаттан, саалаҥар бобуллан турар да, биэтин да бракоьердар быыс-арыт буолан ытыалаан ыыһыаллар.

Тыа Эбэ балыгынан эмиэ аатырар. Былыр, мин өйдөөбөт эрдэхпинэ, бинир күүн чугас эргиннэҥи хас да нэһилиэктэн уонча мунханы муйнан, кытыһан тарпыттар. Оччотооҕуга мунханы сылгы кылынан ылыннан баайан оҥостоллоро. Иннэ кыра-кыра, бэкэлэстэҕинэ 50-са хаамыы устаалаах, 3—4 арсыын (1,5—2 метр) туруулаах кыыаттаах буоллаллар. Саамай улахан мунха билэ баай Омуоһанка баара үһү.

Маҥнайгы күн соҕуруу кэхсүн мунханан илиннарҕаа таһааран балыгы хоту атаҕар күрөппиттэр. Иккис күнүгэр ол уонча кыра мунханы билиннэн туора кэккэлэтэн, хоту хаймыыннаран айахтаабыттар. Дьэ уонна хоту атаҕын, кэтитин тухары олоччу, хабан, 300-чэкэ ыырыынан, 30-са сыарваллаах аты сүүрдэн биллиҥэ күрөппиттэр. Онно ыытыы мунхаларга кыра-кыра, оттон ортоку улахан мунхаҕа толору балык кэлбит. Мунха ийэтин аллараа уолугун кэхэнэн иилэн, чардаат айаҕар нэйиилэ таһаарбыттар. Балыгы букатын түүн үөһүгэр диэри эспиттэр. Онуу 40 хоппоҕо холообуттара үһү. Ол аата 40 тонна курдук. Дьон сүргэлэрэ кэтөөбүллэн, сылайбыт умнан, үөрүү-көтүү боҕо буолбут, үллэстибиттэр. Ыраах дьиэлээхтэр төһө ыыттаахтэриэн олүү ылбыттар. Чугастааҕылар хат-хат кырыынан тасыыттар.

Хор, ол курдук, дьонусэргэни үгүстүн үөрдүбүт, аһаныыт-сиэниит сайдамсайаҕас дойду Тыа Эбэ.

Мин өйдүүрбэр аҕыйах дьоҕус мунхаларынан тардаллара да, онтук аатырар тына сиэбиттэрэ суоҕа. Арай дьон быраанньыкка барар курдук, саамай маны таҥастарын таҥнан тиийэн, хас эмэ нэһилиэктэн мустубут аймахтарын, атастарын-доҕотторун көрсөн, ирэ-хоро кэпсэтэн, күлэн-ооньуоон кинэһэ дьиэлэригэр кэрэ кэпсээннээх, элбэх сонуннаах кэлэллэрэ. Аатаах кылымыттар ыраас хаардаах мууска кылыйан кыыралдьыган холоҥоллоро. Оҕо-дьахтар өттө мууска хатыыскалаан, туста, сырса ооньуоон көрүлээн тарҕаһара. Кэлии, М. Р. Яковлев председателлээх Эрилик Эристиин аатынан улахан колхоз саҕана. Күндүл индомуй кытта кыттыһан, элбэх киһилээх ыырымлаан тардан, 10-тан тахса тонна ыраас собону ылбыттаахтар.

Аҕа дойду сэриитин иннинээҕи улахан курааанга, атын күөллэр үксүлэрэ уолан балыктара эстибит кэмнэр, Тыа Эбэ кыйыгыгар, элбэх киһини уот диэки кордөрбүт, үгүстэргэ тыыннарын өллөйө да буолбута биир туспа улахан махталлаах суол этэ. Оччолорго, кураан буолан, колхозтаахтар дохуоттара быстан, аҥыырыынан улахаммыт кэрыымчыгырбыт кэмнэрэ этэ. Оннук татым олохтоох дьон иннэ Доллу, Баатара үрҕэни бастарыыаҥы ыаллартан тиийэ, чугас эргиннэҕиэр олоччу, күнүс колхозка үлэлээн баран, түүнүн аттаах, оҕустаах кэлэн 30—40 киһи куйуурдуулларе. Сарсыарда, ким да малийбэкэ, кыра-кыра, куул туҥаҕэр да буоллар, балыктаах күнүс аҥыырдаммыт дьон быһыытынан, үөрэн-көтөн, Эбэлэрэгэр махтанан дьиэлиилэрэ. Эбэ балыгы эмиэ оччоттон аатырар. «Мундута букатын мөөтөй саҕа, үоллаххэ, арыы таммалыыр» диэн кэпсэтэллэрэ. Эбэҕэ былыргылар туулаан, ардьаахтаан, аҥытылар илиннэн эмис балык боҕону хоторбут аххан сиргэрэ буоллаахтааталлара.

И. ОКОНЕШНИКОВ—ХОЧУОН.

(Бүтүүтэ бачээттэннэ).

Киһи уонна айылҕа

ЫТЫК ЭБЭ

Редактор Н. Е. МАКАРОВ.

КИНИЭ

Москва олохтоохо Степан Бурцев соҥуччу Инюрколлегиялаҕа ыытыллар, онно киниэхэ Франциялаҕа өлбүт таайа хаалларбыт нуучча искусствотын айымныыларын сыаната биллибэт баай коллекциятын суос-соҕотох наһилиэннэҥэ буоларын ыытиннэрбиттэрэ. Ону ылан дойдутугар күнду бөлөх оҥороору Бурцев Парижтыыр. Дьэ ити кэмтэн ыла кини олоҕо сүүкэн кутталга киирэр, ылыахтаах коллекциятын биэрбэт туһугутан уонна Ийэ дойдутун таҥнаран биэрэриэр уодаһыннаах үлэни ыыпыт бүтүн саагыбар тэриллэр.

«Мосфильм» студия инки сериялаах өгнөөх «Загадочный наследник» диэн саҥа киинэтэ Вячеслав Костиков «Наследник» диэн романынан айылыннА. Оруолларга — актердар Владимир Ильин, Ингеборга Дапкунайте, Иннокентий Смоктуновскай, Ирина Скобцева, Юрий Соломин уо. д. а.

Маны тэҥэ эйгэ французскай өгнөөх «Ночные вершины», американскай өгнөөх «Армейская история» уонна «Человек со звезды» диэн хартыыналары көрүөххүтүн сөп.

С. ДАНИЛОВ.

Таптыыр эдьиийбит, эбэбит, аймахпыт
МЕСТНИКОВА Акулина Васильевна
үйүн ыарахан ыарыыттан өлбүтүн таба ааҕыстарыгар, билэр дьонутар, диринник курутуйан туран, ыытиннэрэбит.

Балта, быраата, кийиитэ, сиэнэрэ, аймахтара.

БИЬИГИ АДЫРЫСПЫТ: почтовай индекс 678700. Чурапчы с. Карл Маркс уул. 26 «а». ТЕЛЕФОННАРБЫТ: редактор—21-332, отделлар—21-265, уоскай—21-505.

«Саҥа олох» («Новая жизнь») — орган Чурапчинского райкома КПСС и районного Совета народных депутатов Якутской АССР.

Индекс 54967. Газета выходит по вторникам, четвергам и субботам на якутском языке. Чурапчинская районная типография Госкомиздата ЯАССР. № ЗАКАЗА 59. Объем 1 печ. лист. с Чурапча ул. Карла Маркса 26 «а». Тираж 4015 экз.